

Leder

Henning Sten Hansen, ansvarshavende redaktør

Bæredygtig areal- og ressource-anvendelse bygger på geografisk viden om såvel natur- som menneskeskabte elementer med tilknytning til et landskab. Fysisk planlægning hører derfor - sammen med miljøområdet - til det største anvendelsesområde for geografisk information, og har derfor en ikke ringe indflydelse på udviklingen af GIS-software. Således blev ARC/INFO i sin tid udviklet med henblik på at blive anvendt på plan- og miljøområdet.

Der har da også i Danmark været gjort en del forsøg på at "digitalisere" dele af planprocessen. Først blev Planregistret etableret omkring 1990. Formålet med registret var at skabe en let tilgængelig adgang til de oplysninger, der findes i kommune- og lokalplandokumenter. Det var dog langt fra alle kommuner, der tog Planregistret i anvendelse, og det kom aldrig til at spille samme rolle som eksempelvis BBR. Fra samme periode findes det såkaldte Planinformationssystem (PLANINFO), der samlede oplysninger fra diverse registre og præsenterede resultatet på kort. Heller ikke dette forsøg på at anvende GIS i planprocessen fik nogen nævneværdig betydning.

Det næste trin blev taget i anden halvdel af 1990'erne med Miljøministeriets Arealinformationssystem (AIS), der blandt andet indeholdt en detaljeret

arealanvendelseskortlægning af såvel by som land samt en digitalisering af kommuneplangrænserne. Det særligt interessante i denne forbindelse var, at man med AIS fik en kortlægning, der dækkede hele landet!! Desuden har amterne i 1998 under Snaptun-samarbejdet analyseret GIS- og plandataprobematikken og i denne forbindelse udarbejdet *Amternes Datamodel*. Som en naturlig forlængelse af arbejdet i AIS og med amternes datamodel blev der etableret en fælles datamodel for plandata - den såkaldte PlanDK. Senest er der med digital forvaltning, *Det digitale Danmark* m.v. skabt øget fokus på "digitalisering" af den fysiske planlægning. På denne baggrund blev der af det nu nedlagte *Samordningsudvalg for Ejenhedsdata* nedsat en Plansystemgruppe, der netop har afsluttet arbejdet med publikationen *Plandata i Danmark*. Heri indstilles det, at der bør udformes strategier og tilrettelægges strukturer, der understøtter en bred anvendelse af plandata på forskellige niveauer i den offentlige administration. Dette skal ske via øgede muligheder for genanvendelse af data, som dels forudsætter entydige beskrivelser af plandata og dels fri adgang til data, der efterspørges i forbindelse med planlægning.

Danske planmyndigheder har hidtil kun i meget ringe ud-

strækning brugt plandata i forbindelse med geografiske analyser og modeller. Dette på trods af, at man i England og Holland har anvendt kvantitative metoder i fysisk planlægning i de seneste 20 - 25 år, samt at vi i Danmark har righoldige landsdækkende datasamlinger (BBR, ESR, CPR samt GLR/CHR), der udgør et fremragende grundlag for avancerede analyser i forbindelse med fysisk planlægning.

Borgernes inddragelse i planprocessen har været et politisk ønske siden 1970'erne. Der har været afholdt høringer, hvor borgerne fik mulighed for at kommentere fremlagte planforslag, men det reelle engagement har ofte været begrænset til forskellige interesseorganisationer (NGO'er). Internettets generelle udbredelse har imidlertid skabt nye muligheder for borgernes aktive deltagelse i planprocessen. Enkelte amter har i forbindelse med den seneste revision af regionplanerne gjort brug af disse muligheder - og med en vis succes. Den hurtige udvikling på området og ikke mindst udbredelsen af hurtige Internetforbindelser ved hjælp af ADSL og Kabel-TV vil give borgerne helt nye muligheder i forbindelse med kommende revisioner af kommune- og regionplaner.

Nærværende nummer af Geoforum Perspektiv indeholder en række artikler, der på forskellig

vis beskriver og analyserer ovennævnte problemstillinger. Den første artikel omhandler en beskrivelse af arbejdet med Plandata i Danmark. Dernæst gives en introduktion til kommuners og amters brug af geografisk information i fysisk planlægning – dels en beskrivelse af kommuneplansamarbejdet i trekantområdet, dels en beskrivelse af de udfordringer og muligheder, der opstår under an-

vendelse af GI i en amtslig administration. Derefter følger to artikler, der konceptuelt forsøger at analysere brugen af IT og geografisk inden for fysisk planlægning. Den næste artikel beskriver et forsøg på at anvende avancerede analyse- og modelleringsværktøjer inden for fysisk planlægning. Artiklen beskriver en model for tilgængelighed til dagligvarer i Nordjyllands amt. Forhåbentlig kan denne artikel

inspirere andre til at bruge vores omfattende datasamlinger til at anvende kvantitative metoder i fysisk planlægning i Danmark. Sidst men ikke mindst gives en introduktion til, hvorledes vi i den nære fremtid kan bruge Internettet, multimedier og *Virtual Reality* til at gøre planlægningen mere jordnær og på den måde engagere flere borgere i planprocessen.

